

CENTRALNA BANKA CRNE GORE

Efekti krize i aktivnosti CBCG u vrijeme krize

Ljubiša Krgović, predsjednik Savjeta CBCG

Tri šoka koja su pogodila Crnu Goru

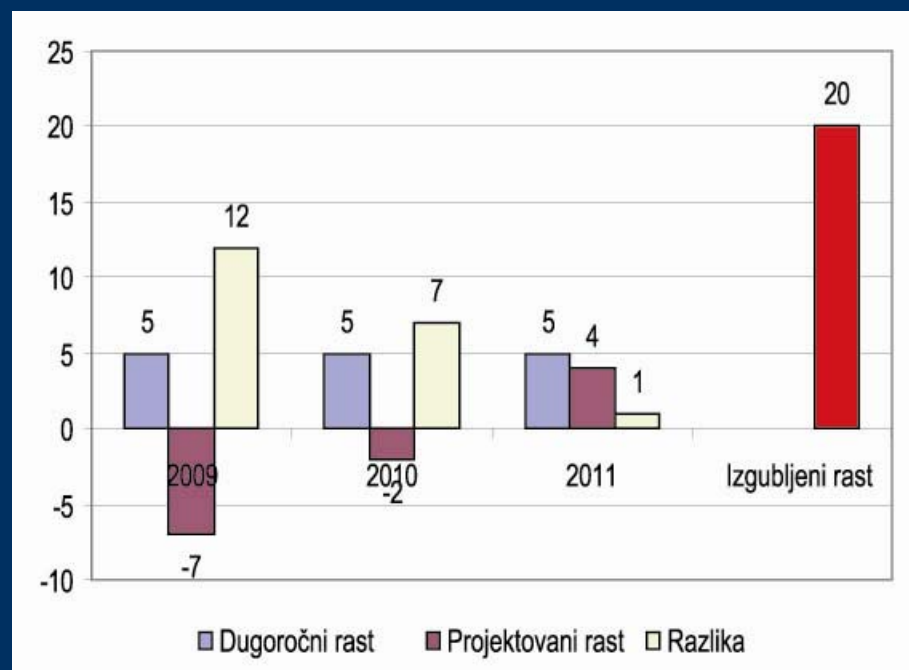
- Pad kreditne aktivnosti bankarskog sektora,
- Značajno smanjenje agregatne tražnje
- Pad cijena osnovnih metala uz smanjenje eksterne tražnje glavnih trgovinskih partnera Crne Gore (EU i Srbija)

Makroekonomski ambijent u 2009. g.

- Recesija je prekinula izuzetno brz privredni razvoj u periodu 2005-2008 (prosječna stopa rasta BDP-a 8%)
- Negativna stopa rasta BDP-a od 7% (MMF)
- Budžetski deficit 2,3% BDP-a
- Rast nelikvidnosti privrede (12.254 računa u blokadi ili 24,4% registrovanih pravnih lica)
- Pad registrovan u: industrijskoj proizvodnji, turizmu, građevinarstvu, šumarstvu, saboračaju i dr.

Makroekonomski ambijent u 2009. – neto efekat krize

- Izgubljeni privredni rast Crne Gore u periodu 2009-2011 se procjenjuje na oko 20% BDP-a
- Troškovi su čak veći:
 - Pad BDP-a započet u posljednjem kvartalu 2008.
 - Budžetski deficit
 - Gubici privatnog sektora i gubici blagostanja

Makroekonomski ambijent u 2009. g.

- **Rekordan priliv SDI od 911 mil. €**
- **Stopa inflacije od 1,5% (na nivou 2004. g.)**
- **Rast kapitala banaka od 18,7%
(dokapitalizacija 77,1 mil. €)**
- **Rast likvidnih sredstava banaka od 26,4%**

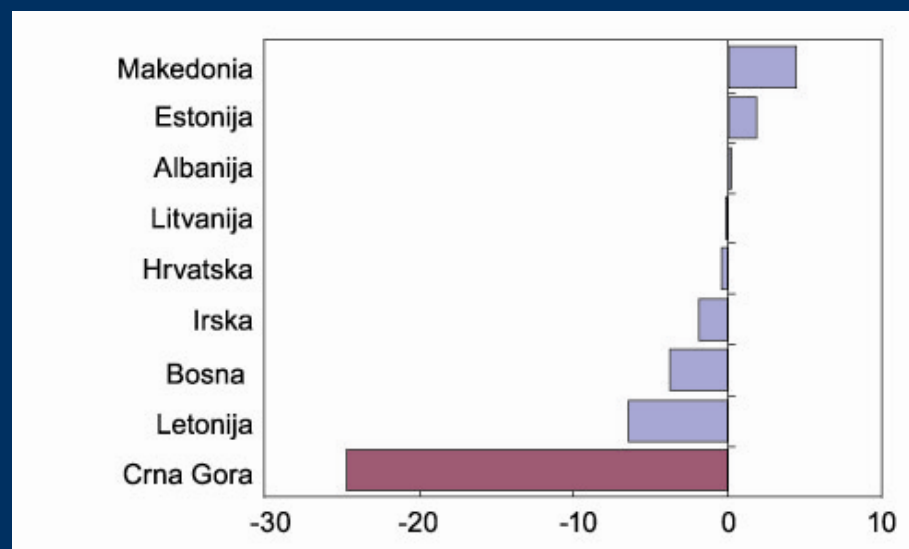

CENTRALNA BANKA CRNE GORE

Bankarski sistem - jedan od najizraženije pogođenih sektora

- Na početku prisutna kriza povjerenja reflektovana kroz pad depozita stanovništva,
- Kriza se prenijela na realni sektor,
- Visok rast nekvalitetne aktive i kredita koji kasne

Kumulativna promjena depozita u izabranim zemljama Avgust 2006-Decembar 2009 (u %)

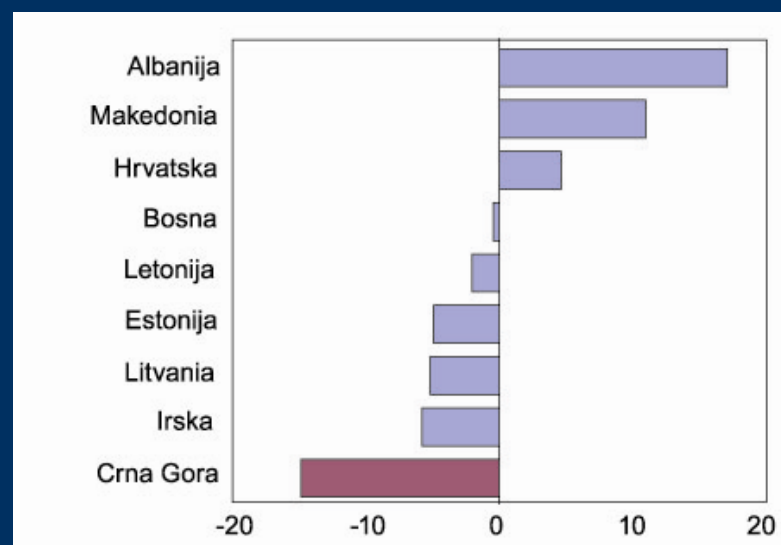

CENTRALNA BANKA CRNE GORE

Bankarski sistem - jedan od najizraženije pogođenih sektora

- Banke nedovoljno kapitalizovane
- Određeni broj banka prekinuo kreditnu aktivnost,
- Propuštena prilika potpisivanja Bečke inicijative
- Smanjena kreditna aktivnost je negativno uticala na likvidnost,
- Visoka “bankocentričnost” sistema u uslovima oslabljene aktivnosti ovog sektora se negativno odrazila na ostale sektore.

Kumulativna promjena kredita u izabranim zemljama Avgust 2006-Decembar 2009 (u %)

Bankarski sektor i kriza

- Smanjenje aktive od 8,6%
- Smanjenje kreditnih aktivnosti 14,3%
- Smanjenje depozitnog potencijala od 8,3%
- Pogoršanje kvaliteta aktive: krediti koji kasne čine 23%, a nekvalitetni krediti 13% ukupnih kredita
- Gubitak od 21,6 mil€

CENTRALNA BANKA CRNE GORE

Mjere CBCG i Vlade CG - odgovor na krizu

- Vlada CG i CBCG su promptno reagovala i predložile Zakon o mjerama za zaštitu bankarskog sistema kao *lex speciales* – usvojen u Parlamentu u oktobru 2008
- Centralna banka, Ministarstvo finansija i Fond za zaštitu depozita su zaključili MOU u cilju koordinacije aktivnosti koje proizilaze iz Zakona o mjerama za zaštitu bankarskog sistema
- CBCG je dva puta mijenjala politiku obavezne rezerve i efektivna stopa OR je sada najniža u regionu

Prudencione mjere CBCG – odgovor na krizu

Cilj prudencionih mjera je bio:

- Rasterećenje banaka i njihovih klijenata**
- Povoljnosti za klasifikaciju kredita**
- Niži obračun rezervacija**
- Podsticanje kreditiranja, posebno u dijelu malih i srednjih preduzeća i preduzetnika**

CENTRALNA BANKA CRNE GORE

Prudencione mjere CBCG – odgovor na krizu

- Od 01.januara 2009.g. ukinute su opšte rezerve
- Od 30. juna pomjerena je granica za nekvalitetnu aktivu sa 60 na 90 dana, i gubitak sa 180 na 270 dana
- Usvojena je Odluka o privremenim mjerama za upravljanje kreditnim rizikom u bankama (oslobađanja rezervacija)
- Olakšice za restrukturiranje kredita clijenata koja su u docnji do 90 dana zbog pogoršanja finansijskog položaja pod uticajem krize.
- U decembru 2009. smanjene su stope rezervacija, pomjerena granica za restrukturiranje kredita sa 90 na 180 dana

Prudencione mjere CBCG – odgovor na krizu

**Izmjenama u decembru 2009. godine kreiran niz
povoljnosti:**

- Krediti odobreni za finansiranje razvojnih projekata mogu se klasifikovati po osnovu ocjene rentabilnosti tog projekta**
- Parametri poslovanja klijenata u 2009.g. se ne moraju uzimati u razmatranje pri ocjeni njihove kreditne sposobnosti**

CENTRALNA BANKA CRNE GORE

Procjena efekata mjera CBCG

Kvantifikacija mjera CBCG

Mjera	Iznos u milionima eura
Smanjenje obavezne rezerve	76,4
Ukidanje izdvajanja opštih rezervi	16
Izmjena odluke o klasifikacije aktive	10,2
Restrukturiranje kredita pod povoljnijim uslovima	44,5
Izdvajanje dijela obavezne rezerve u državne zapise	38,4
Ukupno	185,5

Prudencione mjere CBCG – rezultati primjene

- Suzbijena “kriza povjerenja”- od maja 2009. konstantan rast depozita stanovništva
- Šest banaka ima konstantan rast kreditne aktivnosti (od 0,1% do 18% na mjesečnom nivou)
- Problem tri velike banke
- Smanjenje koncentracije bankarskog učešća,
- Lako smanjenim tempom prisutan je nastavak kreditne aktivnosti - u prva tri mjeseca odobreno oko 200 miliona eura novih kredita

Perspektive jačanja CBCG kao institucije odgovorne za finansijsku stabilnost

- Obezbjedenje ustavnih funkcija Centralne banke donošenjem novog Zakona o Centralnoj banci**
- Jačanje kapaciteta CBCG za djelovanje prema bankama u krizi putem izmjena i dopuna Zakona o bankama, Zakona o stečaju i likvidaciji banaka i Zakona o zaštiti depozita**
- Usvajanje Zakona o finansijskoj stabilnosti**

Aktivnosti CBCG u narednom periodu

- **Zahtijev za dokapitalizaciju svih banaka koje nemaju adekvatan nivo kapitala srazmjeran veličini banke i visini preuzetog rizika**
- **Nastavak pojačanih supervizorskih aktivnosti sistemskih vaznih banaka**
- **Kontinuirani monitoringom stanja kako u pojedinim bankama, tako i na nivou bankarskog sistema u cjelini**